

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
SOCIALINĖS POLITIKOS GRUPĖ

PAŽYMA

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBINIŲ PENSIJŲ ĮSTATYMO NR. I-730 4, 5 IR
6 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO NR. XIII-789 4 STRAIPSNIO PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-187 (TAP-21-663; 21-24617(2))

2021-06-02 Nr. NV-1213

Vilnius

Projekto rengėjas – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.

Projekto tikslas – pateikti Vyriausybės išvadą (nepritarti) Seimo Peticijų komisijos pateiktam siūlymui (tenkinant A. Kazlausko peticijoje pateiktą pasiūlymą) nustatyti teisę daugiavaikiams tėvui, išauginusiam 5 ir daugiau vaikų, nuo 2021-07-01 gauti antrojo laipsnio valstybinę pensiją, mirus daugiavaikai motinai, kuriai buvo paskirta minėta pensija.

Dabartinė situacija:

Seimo Peticijų komisija 2020-09-17 priėmė sprendimą tenkinti A. Kazlausko peticijoje „Dėl antrojo laipsnio valstybinės pensijos daugiavaikiams tėvams“ pateiktą pasiūlymą inicijuoti įstatymą, kad nebūtų skriaudžiami daugiavaičių šeimų tėvai, likę našliais, t.y., kad mirus daugiavaikai motinai, kuriai buvo paskirta ir mokama antrojo laipsnio valstybinė pensija, ši pensija būtų mokama tėvui, ir pateikė Seimui išvadą dėl šio pasiūlymo. Seimas išvadai pritarė ir 2020-09-29 priėmė protokolinį nutarimą, tenkinantį pasiūlymą.

Pagal Valstybinių pensijų įstatymą, nuo 2018-01-01 antrojo laipsnio valstybinę pensiją turi teisę gauti daugiavaikė motina arba daugiavaikis tėvas. Ši valstybinė pensija skiriama daugiavaikiui tėvui tik tada, jeigu daugiavaikai motinai iki 2017-12-31 (iki įstatymo, kuriuo nustatyta teisė gauti valstybines pensijas ir daugiavaikiams tėvams) nebuvo paskirta antrojo laipsnio valstybinė pensija kaip motinai, pagimdžiusiai (įvaikinusiai) 5 ir daugiau vaikų, išauginusiai juos iki 8 metų ir gerai išauklėjusiai. Daugiavaikiams tėvui ši pensija skiriama tik tuo atveju, kai nėra daugiavaikės motinos arba kai daugiavaikė motina neatitinka įstatyme nustatytų antrojo laipsnio valstybinės pensijos skyrimo sąlygų. Taip pat nustatyta, kad jeigu vienas iš tėvų pasinaudojo teise į antrojo laipsnio valstybinę pensiją, kitam iš jų ši pensija neskiriama. Tokiu atveju, jeigu motina arba tėvas pasinaudojo teise į antrojo laipsnio valstybinę pensiją ir mirė, kitam iš jų ši pensija taip pat neskiriama.

Valstybines antrojo laipsnio pensijas gauna 8683 asmenys, iš jų 8580 daugiavaičių motinų ir 103 daugiavaikiai tėvai (iš valstybės biudžeto kasmet tam skiriama apie 12 mln. eurų).

Antrojo laipsnio valstybinė pensija yra 2 valstybinių pensijų bazių dydžio – 117,4 eurų.

Projekto esmė:

1) Siūloma nepritarti Įstatymo projektui, dėl šių priežasčių:

- Įstatymo projekto rengėjų iškelta problema nėra aktuali, nes pagal šiuo metu nustatytą teisinį reguliavimą teisę gauti antrojo laipsnio valstybinę pensiją, t. y. valstybės padėką už vaikų išauginimą, turi vienas iš daugiavaičių tėvų. Šis reguliavimas, priešingai negu siūloma, užtikrina, kad už tą patį nuopelną valstybė neskirtų išskirtinės padėkos valstybinės pensijos forma antrą kartą, nes teisę gauti antrojo laipsnio valstybinę pensiją turi ir daugiavaikis tėvas, kai nėra daugiavaikės motinos arba kai daugiavaikė motina neatitinka įstatyme nustatytų šios pensijos skyrimo sąlygų. Pagal Įstatymą, asmeniui, turinčiam teisę gauti valstybinę našlių pensiją už mirusį antrojo laipsnio valstybinės pensijos, gavėją ir socialinio draudimo našlių pensiją, jo pasirinkimu skiriama ir mokama arba valstybinė našlių pensija (20 proc. mirusiam asmeniui priklausiusios valstybinės pensijos dydžio), arba socialinio draudimo našlių pensija.
- XVIII Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plane (3.3.9 p.) numatytas veiksmas – sistemiškai peržiūrėti teisės aktus, reglamentuojančius valstybines pensijas, rentas, kompensacines išmokas). Seimui iki 2023 m. II ketv. bus pateikti sisteminiai pasiūlymai dėl

valstybinių pensijų ir kitų iš valstybės biudžeto mokamų pensinio pobūdžio išmokų sistemos tobulinimo. Atsižvelgiant į tai, daugiavaikiams tėvams ar motinoms teikiamos papildomos valstybės garantijos ir jų apimtis galėtų būti svarstomos minėtos pertvarkos kontekste.

- Istatymo projektu siūlomai teisinio reguliavimo priemonei įgyvendinti kasmet papildomai reikėtų skirti apie 142 tūkst. eurų valstybės biudžeto lėšų. Atsižvelgiant į dėl COVID-19 pandemijos išaugusį neapibrėžtumą, pagal atnaujintą šalies ekonominės raidos scenarijų 2021 m. numatant mažesnes pajamas, didesnę valdžios sektoriaus deficitą ir skolą, pažymint, kad, ir toliau prisiimant papildomus ilgalaikius išpareigojimus ir augant valdžios sektoriaus skolai, valstybės skolos lygis vidutiniu laikotarpiu (2021–2024 m.) priartėtų prie 60 proc. BVP ir tai keltų riziką viešųjų finansų tvarumui, 2021 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių įstatyme nenumatyta skirti papildomų lėšų siūlomai teisinio reguliavimo priemonei įgyvendinti, darytina išvada, kad prisiimti papildomų finansinių išpareigojimų galimybių nebus.
- 2) Jei Seimas nuspręstų svarstyti Istatymo projektą, atkreipti dėmesį į tai, kad turėtų būti keičiamas Valstybinių pensijų įstatymas Nr. I-730, o ne Valstybinių pensijų įstatymo 4, 5 ir 6 straipsnių pakeitimo įstatymas Nr. XIII-789.

Derinimas. Projektas be pastabų suderintas su Finansų ministerija ir VSDF valdyba, patikslintas pagal Teisingumo ministerijos pateiktas pastabas (suderinta darbo tvarka).

Atitiktis Vyriausybės programai – tiesiogiai Vyriausybės programos nuostatų neįgyvendina.

Vyriausybės išvada Seimui turi būti pateikta iki 2021-05-26.

Dalykinio vertinimo išvada. Teikiame šią pastabą:

- 1) Svarstyta iš esmės peržiūrėti nepritarimo Istatymo projektui argumentus, arba įvertinti tikslumą keisti Vyriausybės poziciją, formuluojant ją kaip pritarimą Istatymo projekto tikslui, nepritarant pačiam projektui, ar siūlant Seimui jo nesvarstyti, motyvuojant tuo, kad siūlymai bus įvertinti atliekant valstybinių pensijų sistemine peržiūrą. Manytina, kad yra nekorektiška nepritariti Istatymo projektui, teigiant, jog Istatymo projekto rengėjų iškelta problema nėra aktuali, nes pagal šiuo metu nustatytą teisinį reguliavimą teisę gauti antrojo laipsnio valstybinę pensiją turi vienas iš daugiavaikių tėvų ir šis reguliavimas užtikrina, kad už tą patį nuopelną valstybė neskirtų išskirtinės padėkos valstybinės pensijos forma antrą kartą, nes teisę gauti šią pensiją turi ir daugiavaikis tėvas, kai nėra daugiavaikės motinos arba kai ji neatitinka įstatyme nustatytų sąlygų. Pažymėtina, kad rengėjų Istatymo projekto aiškinamajame rašte nurodoma, kad teiginys, jog susidarytų situacija, kai už tą patį nuopelną (vaikų išauginimą) valstybė skirtų išskirtinę padėką valstybinės pensijos forma antrą kartą, yra nepagrįstas, nes ši valstybinė pensija nebūtų mokama antrą kartą jau mirusiam asmeniui, o būtų mokama kitam asmeniui.

Projektą siūlome **svarstyti tarpinstituciniame pasitarime**, įvertinus Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės ir Socialinės politikos grupės pateiktas pastabas.

Socialinės politikos grupės patarėja
el. 8 706 63 853, el.p. daiva.buivydaite@lr.lt

Daiva Buivydaitė-Garbštienė